

Výměna střešní krytiny na našem kostele

Po letech oprav celého exteriéru kostela se dočká i střecha. MAS „Přid'te pobejt!“ o.s. vyhovělo žádosti Římskokatolické farnosti v Pasekách nad Jizerou a poskytne dotaci, která výměnu střešní krytiny umožní. Celkové náklady poskytnutou částku převýší. Sbírký v našem kostele schraňujeme na účtu České spořitelny, v knize dárců jména přibývají (Kniha dárců je k nahlédnutí v době bohoslužeb v kostele), ale ani tyto peníze stačit nebu-

dou.

Z pohledu na náš bíle zářící opravený, v noci osvětlený kostel se neradí jen domácí. Na příklad o Paseckých hudebních slavnostech náš kostel Paseky reprezentuje nejen v širokém okolí, ale i v cizině.

Doufáme, že vzniklá možnost dalšího vylepšení vzhledu naší hlavní kulturní památky osloví laskavé dárcce.

Velikonoce v kostele sv. Václava

22. dubna 2011 ve 20 hod. Velký pátek

M. G. Peranda: Pašije sv. Marka

24. dubna 2010 v 15 hod. Hod Boží velikonoční

W. A. Mozart: Missa in G op. 49

Svatováclavský sbor, sólisté a orchestr

Svatováclavský sbor v Pasekách nad Jizerou

Pasecké čtení

1/2011

Požehnané Velikonoce přeje Svatováclavský sbor

Chalupa

Krasavice mezi paseckými chalupami.

Naprostá většina paseckých chalup měla svá pojmenování, většinou proto, aby se poznalo, na příklad o které Štěpánkovy, Soukupovy či Sajdlovy vůbec jde. Chalupa čp. 94 žádné bližší pojmenování nikdy nedostala. Když se řeklo „V Chalupě“, každý věděl, že jde o chalupu v Makově čp. 94. A byl-li někdo na pochybách, řekli mu, že je to v chalupě za mlejnem.

Uchovala si svoji krásu přes dvě století, potěší oko každého milovníka lidové architektury. Patří pro svou krásnou lomenici mezi nejčastěji fotografované roubenky v Krkonoších. Najdeme ji nejen v nejrůznějších propagačních materiálech, nechybí v bohatě vypravených publikacích. A tak nás nepřekvapí, že Jiří Louda, který se rozhodl uvést letos v časopise Krkonoše – Jizerské hory obrazový cyklus nejznámějších staveb lidové architektury v Krkonoších, začal právě naší paseckou Chalupou.

Musíme si jen přát, aby se z této krásné chalupy u staré makovské vozové cesty, vedoucí do Sklenařic k Tomášovu kříži a dále do Vysokého, mohly radovat další a další generace.

František Pacholík: Cáčorka

Kdo z jara poper ve vidí cáčorku letěť, kor když je víter,
ten celej rok nebude mít' ustalenou mysl a jen ho to bude nutkat' k ňákýmu cestování.

Kdo ji uvidí na zelený trávě,
ten bude celej rok spokojenej a každá práce se mu bude dařit'.

Viděť cáčorku z jara poper ve na blátě,
z toho kouká jistě ten rok ňáká nemoc v domě,
když ještě při tom prší, tak v příbuzenstvu jistě někdo ten rok umře.

Viděť cáčorku u domu na střeše,
to jistě přijde do domu ňáký dědictví nebo ňáká velká výhra.

od vyklíčení minimálně 7 let, protože musí nasbírat dostatek látek pro vytvoření nadzemní části. Když k tomu dojde, rostlina vykvete a vytvoří plody, celá pak i s kořeny odumírá. Hlístník je mezi orchidejemi a vůbec rostlinami výjimečný tím, že neobsahuje zelené barvivo, chlorofyl. Jeho lodyha i listy jsou zbarveny hnědě. V nadzemní části neprobíhá fotosyntéza, takže nepřináší žádnou energii, má funkci pouze rozmnožovací. Enormně dlouhá doba vývoje oddenku s kořeny je tedy pro hlístníka nezbytná.

Samotné kořeny by však nebyly schopny zajistit všechny látky, proto soužijí s vlákny hub. Tomuto jevu se říká mykorhiza a je velmi důležitá pro nezelené, neasimilující orchideje a pro všechna raná podzemní stádia orchidejí. V různé míře se vyskytuje také u všech dospělců vstavačovitých a i dalších rostlinných čeledí (např. u vřesovcovitých, bukovitých, břízovitých). V případě orchidejí se jedná o endomykorhizu, kdy houbová vlákna pronikají do nitra kořenů. Rozrůstající se podhoubí nejprve čerpá zásobní látky od klíčící rostliny. Později houba sama získává z půdního prostředí dusíkaté sloučeniny a cukry, které v sobě hromadí. Nakonec kořenové buňky orchideje rozpustí buňky houby a jejich obsah „sežerou“, čímž získají nazpět zásobní látky i všechny metabolické produkty houby. Činnost orchideje pak můžeme nazvat jako parazitickou, protože při ni dojde k aktivnímu usmrcení houbových buněk.

Hlístník hnízdák dorůstá velikosti 20–40 cm, z toho může být až 15 cm květenství. Květy mají nejčastěji žlutavě hnědou barvu, stejně jako celá rostlina. Jsou opylovány hmyzem, může však dojít i k samoopylení. Rozmnožuje se kromě semen také pomocí pupenů na kořenech, proto se častokrát vyskytuje několik jedinců blízko sebe. U hlístníku hnízdáku dochází k významné redukci listů co do velikosti i četnosti, protože nemají pro rostlinu žádný význam. Podle svých typicky hnízdovitě uspořádaných kořenů dostal svůj český druhový název a také celý název vědecký. *Neottia* znamená v řečtině hnízdo a *nidus-avis*, to je „ptačí hnízdo“, pochází zase z latiny. Jeho vědecké jméno bychom tedy mohli volně přeložit do češtiny jako hnízdák ptačí hnízdo.

Rozšíření hlístníku hnízdáku sahá po celé Evropě kromě Skandinávie, dále přes Malou Asii, Kavkaz a Ural až na jižní Sibiř. Na území České republiky se vyskytuje roztroušeně v listnatých nebo smíšených stinných lesích od nížin do hor. Zvláště se mu líbí v bučinách na vápnitém podloží. V Pasekách bylo nalezeno několik kusů v lese cestou od kostela směrem do Havírny. Když se nám poštěstí, můžeme v těchto místech časem potkat jejich potomky.

Marie Ráčková

Tak se vrátil do Pasek s tříadvacetiletou zkušeností života Rusku. A protože bylo v Pasekách Schovánků mnoho, začali mu říkat Petr Rusů.

Když jsme po druhé světové válce měli věřit tomu, že Sovětský svaz je naším vzorem, Petr Schovánek se jen usmíval. Nic ho nemohlo překvapit. Nedal se vyprovokovat. Byl opatrný, o svém životě v Rusku nerad mluvil. Měl své zkušenosti. Na život si ale nestěžoval. Působil vždy vyrovnaně. V létě hospodařil, v zimě se věnoval houslím, převážně opravám.

Petr Schovánek byl hodný, laskavý člověk, měl rád děti, sám bezdětný. Poznal jsem ho za války jako devítiletý kluk, když jsem o Vánocích roku 1941 dostal nové housle postavené jeho rukou. Kolik stály, to se už nikdy nedovím, ale určitě ne víc, než mohli rodiče zaplatit. O Petru Schovánkovi se vědělo, že se vždy snažil vyjít každému vstříc, že pomohl, kde mohl. Právě za války, v době, kdy byl náš tatínek ve vězení, přicházel k nám a mamince přinesl vždy kousek másla.

Nezapomenutelná je pro mě světnice, ve které žil s Máňou, jak říkal své ženě. Houslařský ponk, který si sám po svém návratu z Ruska zhotovil, na něm nejrůznější dlátka, nože, části houslí, na zdi visící celé nástroje. Kolikrát jsem sem přišel, tu pro některou strunu, tu pro kalafunu nebo novou kobyliku, kolikrát jen mi pan Schovánek potahoval smyčec. Vždycky si se mnou dlouho povídal, nikdy nespěchal, když jsem odcházel, vždycky mě vyprovodil na násyp. A já jsem se cítil jako velký. Právě tak se k nám klukům-houslistům choval i jako dirigent na kůru v kostele. Obdivoval jsem trpělivost, kterou s námi měl, obdivoval jsem jeho zvláštní taktovku. Zkoušeli jsme večer a já se vždycky těšil na jeho dobrácké povzbuzení ke hře „Taks, hoši, jedem!“ A když viděl, že jsme už unaveni, přicházela jeho oblíbená věta „Končíme, každej se rád vyspí“. Měl jsem ho rád a myslím, že i on mě. Hezký vztah mezi námi trval i později, když jsem měl taktovku v ruce já a on hrál na kontrabas.

Narodil se před 120 lety, zemřel před 40 lety jako nejmladší a poslední z deseti paseckých houslařů.

Josef Waldmann

Orchideje pasecké přírody - hlísník hnízdák

Príloha: Hlísník, jak jej v kapitole věnované orchidejím uvedl ve čtvrtém svazku svého díla *Názorná květena zemí koruny české* (1902) východočeský rodák František Polívka (1860-1923).

Nyní v zimním období odpočívají v půdě paseckých lesů podzemní orgány mnoha rostlin, mezi nimi i hlísníku hnízdáku (*Neottia nidus-avis*). Zatímco většina z nich nechá hned na jaře vyrůst svým lodyhám a listům, je pravděpodobné, že hlísník si pod zemí ještě nějaký rok pobude. Vývoj jeho kořenového systému trvá

Sedí-li cáčorka na stromě,
z toho kouká ten rok veliká radost,
ale když se při tom na větvi houpe,
tak svarba nebo křtiny v nejbližším příbuzenstvu jsou jistý.

Vidí-li někdo z jara poper ve cáčorku na střeše stodoly,
tak ten rok bude mít pěknou úrodu.

Jesli někdo poper ve vidí cáčorku na velký koupě hnoje,
ten přijde ten rok k velkému majetku,
ale vidět cáčorku z jara na prázdném hnojišti,
to je lepčí se votočit na druhou stranu
a neobrátit se, dokud cáčorka nevodlítne,
nebo přijde jistě o nějaký majetek nebo ztratí někde peníze.

Vidět berzy z jara cáčorku běhat na poli,
to ten rok všechno pěkně poroste a sklizeň nedá mnoho práce.

Vidí-li svobodná holka z jara poper ve cáčorku v zahrádce,
to se jistě do roka vdá, třeba by ještě žádného hochy neměla.

Vidí-li mládenec z jara cáčorku na cestě,
tak si ten rok jistě holku namluví, a má-li již nějakou holku,
tak se s ní ten rok jistě vožení.

Vidí-li starej mládenec nebo vdovec z jara cáčorku na verbě,
tak se ten rok vožení,
ale žena mu často zahraje, až ho to často bude merzet.

Vidí-li z jara cáčorku stará panna nebo vdova na bříze,
tak ať se rač nevdává, nebo bude vod muže často bita.
Tak má lepčí se na cáčorku, když je na bříze, nehledět.

Vidí-li cáčorku z jara poper ve starej dědeček nebo babička na zemi nebo na mezi,
čká je spokojenej život až do smrti a velká radost z děti i z vnuku.

Cáčorka = konipas

od zvukomalebného slovesa cáčat = houpat (konipas stále houpat ocasem)

Nejstarší písemné zprávy o Pasekách

Vyprávění je ilustrováno výřezem mapy království Českého zhotovené od Jana Kryštofa Müllera a vydané roku 1720. Na mapě je uvedena obec „Passeki“ na pravém břehu Jizery vedle řady obcí, z nichž některé jsou zmiňovány v nejstarších dostupných písemných pramenech – Vysoké, Olešnice, Navarov. Některé vznikly později – Sklenařice, Bohdalovice, Rejdice apod. Na levém břehu Jizery je poněkud překvapivě znázorněna stará obec Ropraticz – Roprachtice. Naproti Pasekám přes Jizeru vidíme osadu Krantzenthal – Grenzdorf – Hranice, nazvanou snad pro svoji polohu na hranici Jilemnického panství a poprvé prý připomínanou spolu se samotou Kaltenberg roku 1620. Na mapě není uveden Makov ani Jesenec na rozdíl od prvního vojenského mapování zpracovaného v letech 1764-1768, které představuje v podstatě zpřesnění Müllеровy mapy a kde obě osady uvedeny jsou.

V registrech panství Semily a Navarov z let 1562 – 1585 není o Makovu ani Pasekách zmínka, na rozdíl od řady sousedních obcí, které jsou v těchto soupisech poddanského majetku uvedeny. Přes absenci zpráv z tohoto období můžeme předpokládat, že katastr obce Paseky nebyl s ohledem na sklářskou a později důlní činnost již od počátku 15. století úplně pustinou. Koncem 19. století byla zapsána ústní tradice, že dům „Pod Skálou“ by měl být tři sta let starý; tedy postaven někdy před rokem 1600. Dnes z domu zůstalo sotva znatelné stavební místo. Někdy počátkem osmdesátých let minulého století byl pro naprostou zchátralost rozbořen a nahodilý návštěvník by tehdy mohl již jen obdivovat pečlivou rovnou omítku na kamenném tělese komína, provedenou jílem smíchaným s plevami, a na hromadě stavebního dříví z bouračky se povalovalo kus víka dubové vykládané truhly.

V nadační listině sklářské huti v Rejdicích z roku 1577 je zmiňován potok Makovský. Jméno obce Makov se poprvé objevuje v Gruntovní knize panství Navarov (kniha smluv a převodů gruntovních) vedené v letech 1607-1627, kde na straně 45 je zápis: *Jan Plchu z Makova koupil 1/2 statku od Jana Hutského (4.7.1607) v Šalopicích, jenž i mlýn měl.* Označení Šalopice není dnes jasné. (Dle opisu P. Josefa Voborníka, svého času kaplana ve Vysokém.)

Ve druhém díle Knihy pamětní farní osady Paseky n. Jiz. vedené od roku 1895 se můžeme na str. 17 dočíst následující (ponecháno v původní jazykové podobě): *První písemná památka o Pasekách (dosud známá) pochází z roku 1654 v „Seypisu z Rule Jeho Milosti cis. král. auřadu Berničního z generální vizitace r. 1654“, který je uložen v zemském archivu. V tomto „Seypisu“ uvádí se „Makov a Paseky“; obec chová vzácnou, starobyrou pečeť taktéž s nápisem: „Makov a*

myslel jinak. Bylo jaro, a tak napsal „Jarní vzpomínání“, následovalo „Léto na horách“, přišel „Podzim“ a ve vánočním, čtvrtém čísle, to byly „Zimní vzpomínky“. Vznikl tak půvabný obraz čtyř ročních období v Pasekách. Kdo máte ročník 2002, čtete znovu, budete potěšeni. Od začátku roku 2002 píše Ladislav Burgert do Paseckého čtení k velké spokojenosti čtenářů zcela pravidelně.

Loňská čísla Paseckého čtení jsou také obohacena o odborný popis pasecké květeny, který začala studentka přírodních věd Marie Ráčková popisem orchidejí.

Autory příspěvků Paseckého čtení těší, že má časopis hodně paseckých čtenářů a také příznivců ze širokého okolí, kterým Paseky přirostly k srdci.

JW

Vzpomínka na houslaře Petra Schováňka (1891 – 1971)

Dvě životní výročí paseckého rodáka, houslaře Petra Schováňka, dávají příležitost znovu se zamyslet nad jeho životem a zavzpomínat, jaký byl.

Petr Schovánek byl člověk s velkou životní zkušeností. Když se vyučil houslařskému umění u svého strýce Benjamina Patočky, vydal se jako devatenáctiletý do Ruska. To netušil, co ho tam očekává. Až do revolučního roku 1917 pracoval v Kyjevě v hudebním závodě ponikelského rodáka Jindřicha Jindřiška. V roce 1917 se osamostatnil a zavedl si v Kyjevě vlastní dílnu. Vyráběl housle a kytary, pracoval společně s kytarářem. To ale netrvalo dlouho. V Rusku vypukla revoluce a po ní nastaly divoké časy. Schovánek musel v roce 1920 svůj závod zavřít. Opustil své zamilované povolání a živil se jako truhlářský údržbář. Porevoluční léta v Rusku byla velice dramatická. Nikdo si nebyl ničím jist, lidé se začali bát o své životy. Schovánek říkal: „Vždycky jsme se ráno dívali, kde se z komína nekouří.“ Nechtěl skončit na Sibíři. Nebyl sám, byl ženatý s Ruskou Marií a pomýšlel na návrat do Pasek. Ale ani to nebylo snadné. Rusko opustil se svou ženou až v roce 1933. Na hranicích je obrali o všechno. Pamětník Zdeněk Krykorka, který jako kluk viděl domů se vracejícího Petra Schováňka, vzpomínal: „Byl jsem zrovna s dědečkem na poli za domem a viděli jsme Schováňka s manželkou, jak jdou s proutěným kufrem od Rokytnice z nádraží. Petr Schovánek se s dědečkem pozdravil a řekl: Já jsem Schovánek, vracím se z Ruska. Všechno nám sebrali, i prstýnky.“ A neteř Petra Schováňka Jaroslava Pelikánová vzpomíná: „Ze svého pobytu v Kyjevě si Schováňkovi přivezli pouze chléb a sušenky ze slupek od brambor jako památku na hladomor třicátých let.“

Deset let Paseckého čtení

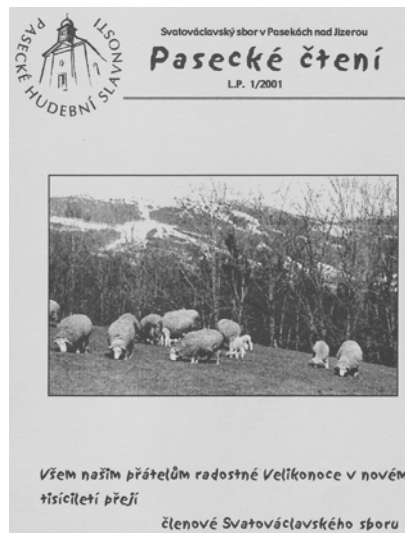
O Vánocích roku 2000 vydal Svatováclavský sbor v Pasekách nad Jizerou osmistránkový sešitek s názvem Veselé Vánoce. Bylo to jakési nulté číslo Paseckého čtení, jehož první číslo vyšlo právě před deseti lety, o Velikonocích roku 2001.

Bylo to v roce, kdy časopis Pasecké listy, založený v roce 1991 mým bratrem, vycházel už deset let. Na vydávání Paseckých listů jsem se podílel téměř od samého začátku, po celou dobu, co byl bratr starostou, a ještě za starosty Víti Kučery. Skvělá byla spolupráce s panem učitelem Buluškem, který celých deset ročníků doprovázel nezapomenutelnými kresbami. Dobře jsme si rozuměli a na obsah časopisu jsme měli stejný názor. Části paseckých občanů se v té době naše pojetí Paseckých listů znelíbilo, protože některé třeba i anonymní příspěvky se tehdejší „redakci“ zdály nevhodné a nebyly tedy otištěny. Tak má spolupráce skončila.

Svatováclavský sbor měl za sebou tehdy již 20 let úspěšné práce a zasloužil si mít svůj časopis, který by sledoval nejen celoroční práci sboru, ale především největší každoročně organizovanou kulturní akci - Pasecké hudební slavnosti. Proto vznikl časopis, který informuje o činnosti sboru a o Paseckých hudebních slavnostech i ty čtenáře, kteří se vystoupení sboru nejen o slavnostech, ale ani v průběhu roku nemohou zúčastnit.

Pasecké čtení má ale od samého počátku širší poslání. Chce také probouzet zájem o historii Pasek, oživovat nebo jen připomínat naši minulost, a také psát o současných zajímavých událostech v naší obci a nejbližším okolí.

Za poznání pasecké minulosti, (o tkalcích, malovaném nábytku, sklářích, dolování aj.) vděčí naši čtenáři odborným pojednáním paseckého rodáka doc. Ing. Ladislava Burgerta, CSc., a v poslední době také jeho synu Pavlovi, studentu archeologie. Ladislav Burgert není zapálen jen pro vědecké bádání. Miluje paseckou přírodu a stará vyprávění o životě našich předků. To čtenáři poznali hned, když přinesl první příspěvek. Bylo to na jaře roku 2002. Protože jsem znal jeho otce jako vyhlášeného výrobce jasanových lyží (kolikrát jsme u něho byli jako kluci se zlomenou špičkou lyže nebo s rozlámanými sánkami), požádal jsem jeho syna Ladislava, aby napsal vyprávění o tatínkovi a jeho výrobě lyží. Ladislav

Paseky“. Tyto 2 osady tvořily patrně jednu společnou obec. Osada „Makov, roli nesurodný“, čítala tehdy r. 1654 pět „zahradníků“, tj. rolníků bez potahu, 3 zbořená stavení selská a 2 neobydlená stavení zahradnická. Jakub Hayna v Makově byl zároveň držitelem „Tomášovského gruntu“ ve vsi Jesenci (?). V Pasekách byla téhož roku 3 pustá stavení hospodářská, 5 zahradníků a 3 zahradnická stavení pustá, pak 1 „Tomáš Koldovský“, mlynář.

Autor tohoto zápisu, tehdejší pasecký farář P. Václav Kadlec roku 1908 neuvedl, odkud své informace čerpal. Pokud se probíráme prvním českým katastrem, který byl sepsán z usnesení zemského sněmu jako spolehlivý základ pro vyměřování gruntovní daně roku 1654 a je znám pod označením Berní rula nebo rola, pak v díle Boleslavsko najdeme pouze zápis o Makovu. Je pravděpodobné, že si P. Kadlec údaj o Pasekách jako takových zkrátka vymyslel, snad ve snaze najít pro ně co nejstarší kořeny. Zápis Makova v rule je přiřazen k panství Malá Skála, které tehdy spolu s panstvím Semily a Hrubou Skálou patřilo Mikuláši Desfoursovi z Mont a Adienville, kterému tato panství postoupil roku 1628 vévoda frýdlantský Albrecht z Valdštejna za dlužné pohledávky ve vojenské službě. Valdštejn sám jej prohlásil za nejnestydatějšího loupežníka mezi plukovníky. Po Valdštejnově smrti roku 1634 císař Ferdinand vlastnická práva Mikuláši Desfoursovi potvrdil a povýšil jej za zásluhy do hraběcího stavu. Roku 1654 při sepisování berní ruly byl Mikuláš Desfours ještě naživu, zemřel roku 1661. Uvedená tři panství tvořila jeden celek až do roku 1698, kdy byla rozdělena mezi tři bratry, vnuky Mikuláše Desfours, přičemž Ferdinand Ignác Desfours získal panství Semily.

Podle nařízení měli úředníci navštívit všechna popisovaná místa, každou obec i usedlost a osobně provést odhad majetku. Dle soudu některých historiků se tak nestalo. Komisaři navštívili v řadě případů jen sídlo dominia a dle urbářů provedli soupis. Tak se zřejmě stalo i v případě zápisu Makova a Jesence, které poněkud neobvykle jsou přiřčleněny k panství Malá Skála. Jesenec byl již ve zmíněných registrech z let 1562 – 1585 uváděn pro panství Semily. Ve vsi Makov (rolí neúrodný) hospodařili zahradníci: Jakub Křížů (1 kráva); Pavel Uhlíř (2 krávy); Martin Munků (2 krávy); Pavel Hašek (1 kráva); Matěj Jakubů (1 kráva). Dále jsou uváděna „stavení rozbořený a pustý sedlský“: Zajíčkovský (pro 20 strychů orné půdy) Halykovský (pro 24 strychů orné půdy); Janoušovský (pro 24 strychů orné půdy). „Stavení rozbořený a pustý zahradnický“: Zamerovský, Štěpánovský a Vlachovský. V jaké souvislosti jsou uvedené názvy „Zajíčkovský“ a „Zamerovský“ k dnes používaným názvům usedlostí lze jen těžko posoudit. Vyprávěl nám nedávno Mirek Kučerů od „Zajíčků“, že se dochovala ústní tradice, jak tato usedlost byla vypálena „Švédy“, táhnoucími někde po cestě za dnešním „Bergschlosssem“.

V berní rule je zapsána pouze orná půda, nikoliv louky nebo pastviny. Obecně v celé zemi jsou sedláci od 15 do 150 strychů (korců), chalupníci od 7 do 30, zahradníci od 0 do 8 strychů (korců), takže se překrývají. Strych – korec – je objemová míra používaná pro měření obilí a přeneseně také plošná výměra, která se tímto korcem oseje. Významný český historik Josef Pekař ve své „Knize o Kosti“ dospěl k názoru, že tento strych (korec) může mít výměru asi 28,5 arů, což při hospodářství o rozloze 20 strychů představuje asi 5,7 hektarů orné půdy. Pro srovnání výměra hutního statku při sklárně v Rejdicích v majetku Daniela Preusslera obnášela 70 strychů orné půdy (což představuje přibližně 20 hektarů), z čehož osíval 15 strychů ozimů a 30 strychů jařin. „*Týž huttmistr drží svůj vlastní mlejn o 1 kole. Item jednu pilu*“ – poznámka v rule. To odpovídá také hutnímu privilegii z roku 1577. Kromě hutníka jsou zde jmenováni tři hutní dělníci (Jan Preysler, Michal Pokman a Jan Lessler) ve vlastních chalupách s celkovou výměrou 10 strychů orných polí. Na konec vyprávění o berní rule chceme opravit jeden omyl, který jsme také někdy uváděli, že totiž Příchovice byly v té době pusté, bez obyvatel. Pravda to není, rula vypočítává v Příchovicích dva sedláky, 9 chalupníků a 6 zahradníků. Mezi těmito obyvateli bylo 11 řemeslníků, dohromady drželi 39 krav a obdělávali 106 strychů orné půdy.

V nejstarší matrice pokřtěných farního úřadu v Držkově vedené v letech 1651 – 1668 je z Pasek zápis jediný: křest 10. března 1658 Salomeny (dcery Václava Kamenáře a manželky Salomeny). Kmotři byli: K. Janoušková, Magdalena Malíková a J. Polívka, ti všichni z Jesenného. Pokud se skutečně jedná o dnešní Paseky nad Jizerou, je to zřejmě nejstarší písemná zpráva o Pasekách. Ve farním kostele v Držkově byly při nedostatku obsazených far křtěny děti z širokého okolí, mimo jiné také z Rokytnice nad Jizerou, kdy jsou zcela odděleně vedeny křty dětí z rokytnické sklárny - „Bauerhütte“. Ve farní matrice v Semilech je z let 1682 – 1686 zaznamenáno 6 křtů z Makova. Bylo to v období protireformace, kdy byl po třicetileté válce nedostatek katolických kněží a ani fara ve Vysokém nad Jizerou, kam formálně katastr obce Pasek a Makova patřil, nebyla obsazena knězem.

V pozůstalosti po Ing. Vilému Vaničkovi se nachází opis části urbáře panství Semily pro obce Sklenařice, Blansko, Jesenec a také Makov a Paseky z roku 1702, který pocházel z majetku rodu Patočků ze Sklenařic, č. 27. Daně platili hospodáři o sv. Jiří a o sv. Havlu. Pro každý termín platili v Makově: Daniel Kučera 17 grošů (gr), 3 denáry (den) a z kopaniny 9 gr a 3 den; Kryštof Prejsler 14 gr, z kopaniny 3 gr a z přikoupeného panského lesa 9 gr; Daniel Janoušek 14 gr, z kopaniny 4 gr a 4 den; Jan a Matěj Malíkové 20 gr a z podřustu 3 gr. V Pasekách hospodařili chalupníci a platili: Jan Smorádek 18 gr, z přikoupeného

lesa 2gr; Daniel Štěpánek 12 gr, z přikoupeného lesa 1 gr 3 den; Jakub Štěpánek 13 gr, z přikoupeného lesa 2 gr; Emil Patočka 14 gr, z přikoupeného lesa 1 gr; Jakub Soukup i z přikoupeného lesa 6 gr; Václav Soukup i z přikoupeného lesa 6 gr; Jiří Kroupa 16 gr; Jan Pechonec 18 gr; Jan Štěpánek 12 gr. Není jasné, v jakém vztahu byl k tomuto Štěpánkovi Jan Štěpánek z Havírny, který zemřel, a s vdovou po něm Justinou se 28. XI. 1727 oženil Jan Schovánek (1695-1762), mlynář v Pasekách. Bohatá vdova Tomášova ve Sklenařicích platila ze tří gruntů ve Sklenařicích a dále z pustiny (pustého gruntu) v Makově (20 gr).

Na slavné mapě Čech Jana Kryštofa Müllera z roku 1720 je obec Paseky zakreslena. Tereziánský katastr z roku 1748 spojuje Makov a Paseky v jeden celek s 12 hospodáři, z nichž 8 přiznalo pouze do jednoho strychu orných polí (výsevku), do 5 strychů byl jeden hospodář, do 15 strychů dva hospodáři a pouze jeden hospodařil na více než 15 strychích orné půdy. Bonita polí byla zařazena v obci i okolí do 8. třídy – výnos 2,5 násobku výsevu. Tereziánský katastr již také zaznamenává pole (40 strychů), lada (35 strychů), pastviny (39,2 strychů) a 1,2 strychů lesů – počítáno pro celou obec. Z luk se sklídilo dohromady 8,2 vozů sena. Je pozoruhodné a je to možno pozorovat i v sousedních obcích, že počet hospodářů se od roku 1654 významně nezvýšil. Zato uvádí Tereziánský katastr v Pasekách a Makově 36 nových domů, ke kterým nepatřily kromě stavebního místa žádné pozemky. Dále katastr připomíná v obci 1 kováře, 3 mlynáře a 7 podruhů. Havírenský mlýn byl postaven dle nápisu uvnitř domu již roku 1650. O mlýnu č. 80 je zápis v nejstarší pasecké pozemkové knize o převodu z let 1702-1703, rod Schováneků jakožto mlynářů je připomínán nejméně roku 1727. O domu č. 93, tehdy uváděný jako obytný s pilou, je záznam z roku 1686 v nejstarší pozemkové knize města Vysokého. Podrobný vývoj obce Paseky a Makov, přírůst domů i obyvatel a dělení původních gruntů, bychom důkladně poznali studiem pozemkových knih obce, z nichž nejstarší pochází z roku 1686.

Pavel a Ladislav Burgertovi

